

AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W KONINIE
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК У КОНІНІ
UNIWERSYTET NARODOWY W UŻHORODZIE
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
POŁUDNIOWO-WSCHODNI INSTYTUT NAUKOWY W PRZEMYSŁU
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ПЕРЕМИШЛІ
CHERSONSKA AKADEMIA EDUKACJI CIĄGŁEJ
КВНЗ «ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

ROZWÓJ NOWOCZESNEJ EDUKACJI I NAUKI –
STAN, PROBLEMY, PERSPEKTYWY
*TOM XV: BADANIA NAUKOWE W KONTEKŚCIE WYZWAŃ
I KONFLIKTÓW*

Pod redakcją:

Jan Grzesiak, Ivan Zymomrya, Vasyl Ilnytskyj

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ:
РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ
*TOM XV: НАУКОВІ ПОШУКИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ
І КОНФЛІКТІВ*

За редакцією:

Ян Гжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький

Konin – Użhorod – Przemyśl – Chersoń
2023

Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон
2023

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43
Р 64

Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XV: Наукові пошуки в контексті викликів і конфліктів / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2023. 254 с.

Rozwój nowoczesnej edukacji i nauki – stan, problemy, perspektywy. Tom XV: Badania naukowe w kontekście wyzwań i konfliktów / [Red.: J. Grzesiak, I. Zymomyra, W. Ilnytskyj]. Konin – Użhorod – Przemysł – Chersoń: Poswit, 2023. 254 s.

ISBN 978-617-8003-18-0

Видання містить матеріали, що лягли в основу доповідей XV-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи». Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології, мовознавства та літературознавства, мистецтвознавства, історичних, суспільних та природничих наук, туризму, фізичного виховання та реабілітації. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43

Kolegium redakcyjne:

dr hab., prof. J.Grzesiak; dr hab., prof. I.Zymomyra; dr hab., prof. M.Zymomyra; V.Boichuk; dr hab., prof. I.Żorowa (executive editor); dr hab., prof. W.Ilnytskyj; dr hab., prof. J.Kuzmenko; dr hab., prof. O.Dobrowolska; dr hab., prof. T.Mishenina; dr hab., prof. K.Nowakowska; dr hab., prof. O.Newmerżycka; dr hab., prof. A.Peczarskyj; dr H.Wojciechowska; dr R.Żowtani; dr O.Zymomyra; dr M.Pahuta.

Редакційна колегія:

д-р габ, проф. Я.Гжесяк; д-р філол. н., проф. І.Зимомя; д-р філол. н., проф. М.Зимомя; В. Бойчук; д-р пед. н., проф. І.Жорова (відповідальний секретар); д-р іст. н., проф. В.Ільницький; д-р пед. н., проф. Ю.Кузьменко; д-р філол. н., проф. О.Добровольська; д-р пед. н., проф. Т.Мішеніна; д-р габ, проф. К.Новаківська; д-р пед. н., проф. О.Невмержицька; д-р філол. н., проф. А.Печарський; д-р Г.Войтехівська; канд. філол. н., доц. Р.Жовтані; канд. філол. н., доц. О.Зимомя; канд. пед. н., доц. М.Паруга.

Recenzenci:

dr hab., prof. Zenon Jasiński
dr hab., prof. Ihor Dobriański

Рецензенти:

д-р габ., проф. Зенон Ясінські
д-р педагогічних наук, проф. Ігор Добрянський

ISBN 978-617-8003-18-0

© Я. Гжесяк, І. Зимомя, В. Ільницький, 2023
© Посвіт, 2023

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Антоник І., Фриз П. Особливості діяльності педагога-хореографа в системі мистецької освіти.....	9
Бойчин Р., Терещенко Р. Початок повномасштабної війни Росії проти України у висвітленні польського порталу «Nowa Europa Wschodnia».....	11
Гаврін А., Фриз П. Сучасні тенденції стилізації українського народно-сценічного танцю.....	13
Галів М. Початкова військова підготовка учнів у Нижньогайвській середній школі (1950–1980-ті рр.).....	15
Гранд М. Громадська діяльність адвоката Костянтина Паньківського у 1920–1930-ті рр.	18
Дубіна В. Козацьке повстання під проводом С. Наливайка у візіях Ф. Равіти-Гавронського.....	19
Дулішкович В., Фриз П. Театр танцю ХХ століття у контексті діалогу культур.....	22
Ільницький В., Соляр І. Наукова, науково-організаційна діяльність Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в умовах російсько-української війни.....	24
Колієнко А. Історичне краєзнавство: поняття, функції, наукове підґрунтя.....	26
Коломієць Д., Фриз П. Рефлексії творів українських композиторів у хореографічних постановках.....	28
Кочержук Д. Мистецька агенція «Територія-А»: зародження українського звукозапису в системі професійного шоу-бізнесу.....	30
Кулібова Я. Історичний контекст заснування жіночих монастирів.....	32
Мальшина К. Публікації Яна Шедівого з української тематики у словенському друці 1928–1937 рр.	33
Мицавка Ю. Польсько-литовські уніїні домовленості 1499–1501 рр. у зображенні Ф. Папе.....	37
Николаєв С. Самбірська учительська семінарія на початку ХХ ст.	39
Петренко О., Фриз П. Сучасний танець як синтез засобів мистецької виразності.....	40
Сапункова А., Фриз П. Розкриття образності героя крізь призму малих танцювальних форм.....	42
Topchyu V. The work of Xenophon Athenians «Anabasis», as the main source for the history of Greek mercenaries in the territory of Persia.....	44
Батюк Т., Кантор М. Кирило Осьмак (1890–1960) в Українському визвольному русі 1940-х років.....	46

Шеменда Х., Бурдяк Р. Архівно-кримінальна справа як джерело до вивчення участі Марії Савчин в Українському визвольному русі (1940-х років)	52
Шепіда Р., Фриз П. Хореографія як засіб розвитку фізичних і духовних здібностей дітей.....	55
Шкода Н., Чепіга У. Музеї військово-історичного профілю Львова в радянську добу.....	58

ПЕДАГОГІКА. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

Бабійчук Т. Домашня робота з української мови за радіоїєсами Володимира Даниленка» (формат повідомлення)	61
Бадер С. Формування критичного мислення громадян в умовах воєнного стану.....	64
Бондаренко Л. Теорія і практика викладання вибіркової компоненти «Масова позакласна робота сучасного вчителя» для майбутніх словесників.....	66
Бондаренко Н., Косянчук С. Онлайн-читання як новий вид грамотності у контексті психострунності особистості.....	68
Ворона С., Алексєєва Г., Горбатюк Л. Телеграм-боти як інструмент автоматизації примітивних процесів на прикладі бота для реєстрації пацієнта.....	71
Гилярська О. Педагогічна риторика в добу цифрових технологій.....	73
Grzesiak J. Neurokognitywistyka u podstaw jakości edukacji w perspektywie przemian transformacyjnych i konfliktów.....	75
Дьордяй М. Реалізація завдань змістової лінії «Дослідження мовних явищ» під час опанування молодшими школярами граматичного матеріалу.....	81
Zimny E. Aktywność zawodowa nauczycieli przedszkoli jako przedmiot badań pedeutologicznych.....	83
Калініченко Т. Дедуктивний – індуктивний і структурний (граматичний) підходи у процесі викладання іноземних мов у ЗВО.....	89
Kamińska J. Poznanie dziecka u podstaw wspomagania jego rozwoju.....	90
Кархут В. Виховання толерантності здобувачів початкової освіти на уроках української мови.....	95
Кісіль М., Кравченко-Дзондза О. Формування в учнів початкових класів основ мовленнєвої культури.....	97
Кіш Н., Канюк О., Кіш В. До питання сутності мотиваційно-ціннісного компоненту технології КІПС майбутніх фахівців.....	100
Kravets O. Motivation to learning English for specific purposes by means of interactive teaching technologies for medical students.....	101

Кравченко-Дзондза О., Микитчин Л. Методика використання віртуальних засобів для розвитку читацьких інтересів учнів початкових класів.....	104
Кущик В. Комунікативна культура здобувачів початкової освіти та її формування на уроках української мови.....	106
Лисиця В., Куліш І. Перспективи розвитку ОПП «Дошкільна освіта та мова і література (англійська)», освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.....	108
Лукащук М. Навчання англійської мови в ЗВО в умовах дистанційного навчання.....	110
Мендерецька Н. Художньо-педагогічний традиціоналізм та новаторські ідеї у системі мистецької освіти.....	112
Минда О. Володіння іншомовною комунікативною компетенцією – необхідність професійної підготовки фахівця у сфері публічного управління в Україні.....	114
Мишеніна Т. Лінгвокультурологічний підхід у вивченні майбутніми філологами латини як вибіркової дисципліни.....	116
Новгородський Р., Ткаченко Д. Напрями та форми використання соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі з підлітками.....	118
Огар А., Цимбір Г. Використання коміксів на уроках української мови в початковій школі.....	122
Пастернак М. Предмети мовно-літературної освітньої галузі як джерело реалізації завдань естетичного виховання молодших школярів.....	124
Піддячий М. STEM-освіта учнів у системі загальної середньої освіти: теоретико-методичні засади.....	127
Починкова М. Роль закладів освіти у формуванні критичного мислення громадян.....	129
Саган В., Кравченко-Дзондза О. Формування прогностичних умінь учнів початкових класів у процесі текстової діяльності.....	131
Стойка О. Деякі організаційні форми підвищення цифрової компетентності вчителів в Україні.....	133
Turchenko V. Video materials as a form of information and communication technologies in teaching a foreign language.....	135
Чабак Л. Освіта дорослих в умовах викликів сьогодення.....	137
Чорноус О. Світоглядні реалії дистанційного навчання – результат розвитку інформаційної технології.....	138

ФІЛОЛОГІЯ. СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Александрович Т., Малинка М. Жіночі образи у прозі Григорія Сковороди.....	141
---	-----

Газуда О. Особистісний підхід прояву оніричних візій у творі Ніла Геймана «Книга Кладовища»	142
Devitska A., Havrosh T. Linguistic features of political speeches (based on Joe Biden`s and Boris Johnson`s speeches).....	145
Devitska A., Kozyk A. Discursive traits of Boris Johnson`s personality through the prism of cultural linguistics.....	147
Dobrovolska O. Middle English names of sewers and tailors: functional and etymological aspects.....	150
Zymomyra M., Pluskota M., Zymomyra I. Koncept pamięci: znaki czasu przez pryzmat współczesnej recepcji.....	151
Zymomyra O., Zymomyra M. Multifaceted Power of Dmitry Pavlychko's Poetic World.....	154
Лях Т. Самотність як екзистенційний модус в українській новелістиці кінця ХХ – початку ХХІ століть.....	157
Makukhina S. Content and language integrated learning.....	159
Маркова М. Жанрова специфіка поезії Джона Донна «Sonnet. The Token»	160
Матусяк Г. Філософсько-психологічні аспекти мандрів у романі Ольги Токарчук «Бігуни»	162
Nosa B. Reimagining American Literary Traditions: Philipp Meyer's Innovative Approach.....	164
Shovak O. Features of NLP application in the communication process.....	167

СУСПІЛЬНІ НАУКИ. ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

Герасименко О., Закаляк Н., Лучковський В. Особливості реабілітації дітей з м'язовими дистрофіями.....	170
Гнот С. Едвард Жарський про спортивне тренування та його значення для здоров'я людини.....	172
Годя І., Корсак Р., Бірман Е. Рекламно-інформаційна діяльність у готельному бізнесі.....	174
Годя І., Корсак Р., Зубак Н. Використання інтернет-ресурсів у діяльності готельно-ресторанних комплексів.....	177
Годя І., Корсак Р., Шубер Д. Роль цифрових технологій в ресторанному бізнесі.....	180
Демиденко М. Вплив фізичного виховання на розвиток дітей з розладом аутистичного спектра.....	182
Demydenko M., Pidvalna O., Obeziuk T. The Impact Of Swimming On Motor Coordination In Children With Autism Spectrum Disorders.....	184
Зайцева І., Щербуха О. Видовий склад і рівень шкодочинності інвазійних видів членистоногих – філофагів <i>Vuxus sempervirens</i> L. в урбоценозах м. Дніпро.....	187
Закаляк Н., Масний О., Ковальський Р. Відновлення функції плечового суглобу у пацієнтів з постінсультним геміпарезом.....	190

Каміран К. Зв'язок організаційної культури результативності інститутів публічного сектору.....	193
Кіш В., Йовбак Н. Парадигми, мови та технології програмування.....	194
Ковальчук М. Інституціональна спроможність держави в умовах сучасних викликів: порівняльний аналіз США та України.....	197
Корсак Р., Коваль О., Мондич Д. Сучасні чинники розвитку ресторанного бізнесу в Україні.....	199
Корсак Р., Комар М. Сутність і специфіка готельно-ресторанних послуг.....	202
Корсак Р., Мазюкевич Є. Сучасні тенденції організації обслуговування у вітчизняному готельному бізнесі.....	205
Корсак Р., Руднєва А. Сучасні проблеми удосконалення додаткових послуг готельно-ресторанного комплексу.....	208
Кравчук О. Політична соціалізація молоді в Україні.....	211
Магеррамов А. Концептуальні засади конкурентоспроможності держави в умовах зміни парадигми публічного управління.....	212
Репетій С., Миколенко Н. Феномен духовності в умовах воєнного стану.....	214
Романенко І. Обґрунтування джерел влади та лідерства в новому публічному менеджменті.....	216
Руденко Д. Інвестиційна політика держави в періоди епідемій та пандемій в Україні.....	218
Сидоренко В., Пруський А., Єременко С., Бикова О. Критерії екологічної безпеки вибору ділянки для спорудження АЕС в Україні.....	220
Соловей В., Троценко О. Вивчення термічних режимів темно-сірих опідзолених ґрунтів Харківського Лісостепу: міждисциплінарний підхід та освітні перспективи.....	224
Тищенко В., Пруський А., Бикова О., Васильєв І. Понятійно-категорійний апа- рат екологічної безпеки.....	226
Ткаченко V., Khomenko I., Fomenko V. Views from different planets. (Experience of comparative research of military analytics of the YouTube channel «Waldman LINE» and Telegram channel Andrei Tsaplienko).....	229
Фігура О., Габчак С. Фізична терапія хворих невропатією лицевого нерва.....	233
Фігура О., Кушнір А. Фізична терапія хворих на мозковий інсульт в пізньому відновному періоді.....	235
Фігура О., Руда Т. Сучасна концепція комплексної реабілітації пацієнтів з розсіяним склерозом.....	237
Ципліна А. Перспективи розвитку правотворчої техніки в Україні в контексті євроінтеграції.....	239
Червоношапка М., Гнип І. Шляхи оптимізації процесу фізичної підготовки у закладах вищої освіти МВС України.....	242

Чумак Ю., Волгіна Л., Куртян Т. Про новий цикл тематичного удосконалення «Вибрані питання фізичної терапії та ерготерапії в практиці лікаря фізичної реабілітаційної медицини» на кафедрі фізичної реабілітаційної медицини і спортивної медицини.....	244
Відомості про авторів.....	246

ДЕДУКТИВНИЙ – ІНДУКТИВНИЙ І СТРУКТУРНИЙ (ГРАМАТИЧНИЙ) ПІДХОДИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗВО

Процес викладання іноземних мов у закладах вищої освіти є актуальною темою наукових розробок [1; 2; 3].

Дедуктивний підхід до навчання спирається на дедукцію – вид умовиводу від загального до часткового. Стосовно до викладання іноземних мов у закладах вищої освіти дедуктивний підхід передбачає пояснення правила і його тренування на практиці, тобто шлях від загального до часткового, від форми до її реалізації. Індуктивний підхід, навпаки, передбачає шлях від часткового до загального, від вживання лексичного або граматичного явища до розуміння його форми.

Тлумачення термінів «індуктивний» і «дедуктивний» у вітчизняній і зарубіжній методиці істотно розрізняється. На думку зарубіжних методистів, дедуктивний підхід лежить в основі граматико-перекладного методу, коли здобувач вищої освіти спочатку вивчає правило, а потім у відповідності з ним виконує вправи. Індуктивний підхід у чистому вигляді повністю виключає використання правил і характерний для оволодіння рідною мовою, коли студент інтуїтивно, неусвідомлено опановує явищем і вживає його в мовленні. Прикладом індуктивного підходу при навчанні іноземним мовам може бути аудіолінгвальний метод, коли здобувачі працюють за зразком, використовують явище в мовленні шляхом імітації, механічного повтору, виконання дій за моделлю, але вербально правило не формують.

У зарубіжній методиці термін «індуктивний підхід» часто використовується як синонім терміну «натуральний підхід» (natural approach), а «дедуктивний» співвідноситься з термінами «формальний, когнітивний» (formal, cognitive-based). При цьому індуктивність трактується як сучасний напрям у процесі викладання у закладах вищої освіти, а дедуктивність – як традиційний.

У вітчизняній методиці не віддається переваги тому чи іншому підходу. Більш того, на думку вітчизняних і ряду зарубіжних методистів, індуктивність і дедуктивність не є підходами до навчання, а позначають можливі шляхи оволодіння мовним матеріалом, в основі яких лежать когнітивні процеси: аналіз становить суть дедукції, а аналогія – індукції [5]. Обидва способи введення матеріалу не виключають роль правил у навчанні, при цьому наголошується, що правила можуть бути представлені в різному вигляді – від словесного формулювання до схем і таблиць узагальнюючого характеру.

Індуктивний підхід до навчання отримав в сучасній зарубіжній методиці широке поширення, що призвело до уточнення і перегляду значення даного терміну деякими методистами і до появи нового терміну *consciousness-raising approach* – «свідомо-орієнтований підхід». Цей підхід лежить в основі навчання з використанням бази даних і комп'ютерів.

Структурний або граматичний підхід до навчання іноземної мови заснований на положеннях структурної лінгвістики і біхевіористського напрямку в психології. Процес

викладання у закладах вищої освіти відповідно з цим підходом передбачає оволодіння цілим рядом граматичних структур-зразків (structures), які розташовуються у певній послідовності залежно від труднощі їх засвоєння. Як приклад можна навести такі структури: They have a car. Could you close the window? Структури вводяться послідовно, і їх кількість покриває весь досліджуваний граматичний матеріал. Тренування структур здійснюється здобувачами під керівництвом науково-педагогічного працівника або індивідуально в мовних вправах на підстановку, імітацію, заповнення пропусків і т. д. [4].

Структурний підхід у вітчизняній методиці спирається на поняття структури, прийняте представниками празької лінгвістичної школи. У зв'язку з цим розуміння процесу навчання, заснованого на структурному підході, у вітчизняній методиці відрізняється від точки зору західних методистів: структуру і варіанти її вживання в мові (її модифікацію) прийнято розглядати у вигляді структурної групи.

Разом з тим прихильники структурного підходу недооцінюють роль комунікації, невірно розуміють автоматизацію мовленнєвих навичок, часто зводять її до заучування моделей-штампів, що недостатньо для вживання структури в мовленні. Навчання відповідно до принципів структурного підходу ускладнює свідомий вибір засобів вираження, не сприяє вільному конструюванню мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калініченко Т.М. До питання про сучасні підходи викладання іноземних мов у закладах вищої освіти. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XIV: Виміри сталого розвитку в теорії та практиці: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Конін, 21 квітня 2023 р.)*. / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін: Академія прикладних наук у Коніні, 2023. С. 67–69.

2. Калініченко Т.М. Необіхевіористський і когнітивний підходи у закладах вищої освіти при викладанні іноземних мов. *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квітня 2023 р.)*. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2023. С. 111–113.

3. Калініченко Т.М. Підходи до вивчення іноземних мов. *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 травня 2022 р.)*. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2022. С. 52–54.

4. Riazı M., Candlin, C.N. Mixed-methods research in language teaching and learning: Opportunities, issues and challenges. *Language Teaching*. 2014. Vol. 47. P. 135–173.

5. Richards K. Trends in qualitative research in language teaching since 2000. *Language Teaching*. 2009. Vol. 42, № 02. P. 147–180.

Joanna KAMIŃSKA
(Konin, Polska)

POZNAWANIE DZIECKA U PODSTAW WSPOMAGANIA JEGO ROZWOJU

Observacja zachowań dzieci od początku ich życia stanowi podstawowy element wczesnej diagnozy i rozpoczęcia wspomaganie rozwoju. Niezbędne jest poszerzenie